

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 39. Qui dicendi sint haeresiarchae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

instituit numerare quos in iure canonico non inueniat enumeratos. constat autem Carpocratias. siue Carpocratianos nominatos esse in iure canonico, ca. quidam autem. 2. q. 3. Eymeric. supra par. 2. q. 6. Apotacitas B. Augustinus heresi 40. Apostolicos, & Apotacitas appellat; Epiphanius vero her. 61. Apostolicos, seu Apotacticos. eosdem Damascenus vocat Apotacticos, id est, secretos, vel selettos; hi enim Apotacticos tantum, hoc est, secretos ab alijs recipiebant, ventres coningibus detestabantur, & eos reprehendebant, qui res proprias possiderent. ydem ad Encratitas accedunt; quamuis aliam etiam praeter eos sentiant, & docerent.

Saccophori.

[Hoc solum loco memini me legisse Saccophoros, nulli enim veterum, quos ego viderim, aliquorum haereticorum meminere sub hac voce, quidam textus habent, Saccophoros. Bernardus Lutemburgus, & ipse hunc locum citans in catalogo haereticorum Saccopharos, ac ut in alijs eius libris est videre, Saccophatos, appellat, ac de perfidia Manicheorum esse dicit. itaque cum sint tot lectiones, nihil certi statui potest, & forte quae est absurdior, perior est, cum huiusmodi appellationes sepe vulgares sint, & barbarae. Petrus Godofredus in l. Arriani. c. de haeret. postquam haereticos enumerat, addit fortassis legendum: Siphoris, qui leguntur in definitionibus Ecclesiasticorum dogmatum, cap. 52. & dicuntur tingi non in nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti, & ydem esse Conosiani noti. Haec haecenus ideo paulo diligentius referre placuit, ut hi haeretici, qui ignobiliores sunt, & minus cogniti saltem ex nomine innotescerent.

Q V A E S T I O X X X V I I I .

De Haereticis in Rom. curia, & extra damnatis à Delegatis Papae.

TRigesima octava quaestio est: Haeretici a condemnati per delegatos domini nostri Papae, siue in curia Romana, siue extra, magis famosi, qui sunt?

Ad hanc respondemus, quod tempore domini Clementis vi. per dominum Cardinalem Album, delegatum in negotijs fidei, fuerunt condemnati tamquam haeretici pertinaces in Auinione, vbi tunc Romana curia residebat, ac etiam concremati, duo fratres Minores: quorum vnus vocabatur frater Petrus Castillonis, & alter frater Nicho.

Post tempore domini Papae Innoc. vi. fuerunt condemnati per eundem dominum Cardinalem Album, alij duo fratres minores ibidem Auinione tamquam haeretici pertinaces, & etiam concremati, traditi curiae saeculari: quorum vnus vocabatur frater Mauritius, & alter frater Ioannes de Narbona.

Post tempore Urbani Papae v. fuerunt etiam noverem fratres de ordine Beati Francisci, (quorum quidam fuerunt fratres Minores, quidam Fratres celli de tertio ordine in Viterbio, vbi tunc Rom. curia residebat) tamquam pertinaces haeretici con-

demnati, & arsi, traditi brachio saeculari, quorum nomina in processibus continentur.

Extra autem Romanam curiam fuerunt quamplures alij nostris temporibus condemnati tamquam haeretici pertinaces. Na tempore domini Papae Bonifacii viij. fuit per Episcopum Parmensem, & per fratrem Manfredum Inquisitorem, de ordine Praedicatorum Geraldus Segarellus tamquam famulos haeretici condemnatus, & crematus in ciuitate Parmensi in Italia.

Et post tempore domini Clementis Papae v. Dulcinus Nouariensis famulos haeretici in eisdem partibus, ut pertinax haeretici condemnatus pariter, et combustus cum Margarita conforre sua.

Post tempore praedicti domini Ioan. xxij. in Marsilia per Episcopum, & Inquisitorem de ordine fratrum Minorum, fuerunt condemnati, & cremati tamquam haeretici pertinaces quatuor fratres Minor. quorum nomina memoriae non habetur, sed inde factis processibus continentur.

Post quorum combustionem quamplures de quibus fuerunt, ut haeretici condemnati in Lunello, in Narbona, in Capite stagni, Biteris, & diversis alijs partibus. Prouinciae Narbonae, qua afferrebant praedictos quatuor fratres Minor. combustos, martyres Christi, credentes erroribus eorumdem.

Tempore domini Clem. vi. in ciuitate Biteris de mandato eiusdem fuit exhumatus Fr. Petrus Ioan. de ord. fratrum Minor. & post mortem haeretici condemnatus, & ossa eius tracta, & combusta.

In Catalonia et fuerunt concremati, ut haeretici Beguardi aliqui, scilicet Durandus de Balcho, & erund. & Petrus Olerij Maioricens. Bonanatus Barchin. Guliermus Gilberti. Valentignis. & frater Arnald. Montanerij de ord. fratrum Minorum, de villa Podij Certani: hic non fuit combustus, sed in absentia pertinax haeret. condemnatus, de quibus omnibus dictum est supra.

Multi alij sunt haeretici in diuersis mundi partibus, & praesertim in Carcaffona, & Tholosa, & Sede Vergelli, ac comitatus Castri boni, in quibus condemnati: quorum nomina memoriae non habentur, licet in processibus reperiantur, quae de seutere esset longum.

C O M M E N T . L X I I I .

HAeretici condemnati per delegatos, &c. Historiam eorum, qui in hac quaestione commemorantur, copiose explicauimus cum Eymeric. supra in hac 2. par. q. 9. o. 11. & seq. ex quibus patet, quod quisque tempore ex his haereticis vixerit, quid sentierit, qualemue exitum habuerit: ac propterea ne eadem inutiliter hic repetantur, loca indicasse erit satis, quae de eorum notitia haberi possit.

Q V A E S T I O X X X I X .

Qui dicendi sint Haereticarum.

Rigesima nona quaestio est: Haeretici, qui dicendi sunt?

Ad hanc respondemus, quod sunt

patriarcha dicitur princeps patrum, sic & heresiarcha princeps hereticorum, ab archos, quod est princeps, & heresi, quasi princeps in heresi, seu heresum, vel hereticorum: & inde dicitur heresiarcha quasi princeps heresis, seu hereticorum, seu sicut patriarcha princeps patrum. Illi autem (ut dictum est supra q. 2.) dicitur heretici & promprie, qui habent errorem eorum quae sunt fidei in mentes, & pertinaciam in voluntate: igitur illi proprie dicuntur heresiarcha, qui non solum habet eorum quae sunt fidei, errorem in mente, & pertinaciam in voluntate: verum etiam huiusmodi errorem adinuerunt, seu confirmaverunt: vel adinventum & confictum alios docuerunt, & magistri erroris effecti sunt; iuxta illud quod habetur 1. q. 3. ca. Qui aliorum, ubi sic dicitur. Qui aliorum defendit errorem, multo amplius damnabilior est illis, qui errant: quia non solum errat, sed etiam alijs offendit culpa erroris preparat & confirmat; unde quia magister erroris est, non tantum hereticus, sed etiam heresiarcha dicendus est.

COMMENT. LXIII.

Emericus ideo de Heresiarchis questione peculiariter insitit, quoniam tametsi heretici sint, grauius tamen errant, quod non oportet inouisse Inquisitores: Ex vi autem nominis colligitur Heresiarchas proprie eos, qui aut hereses inueniunt, aut inuentas alios docuerunt.

Quae autem hic commemorat Emericus, refert etiam hinc proculdubio mutatus auctor Repertorii inquisitorum, verbo, Heresiarcha. & item dicitur. Locatus in opere iudiciali verbo, hereticus. nu. 2. & verbo scriptura. nu. 7.

De Heresiarchis seu errorum magistris agit etiam Albertinus tract. de agnos. assertio. quasi. 29. nu. 23. & q. 30. nu. 60. & Simancas de catho. insitit. 1. 47. nu. 54. & seq. Idem in Enchyridio tit. 59. de dogmatistis. copiose Joannes Roias tract. de heret. par. 2. assertio. 43. & alij, quos proximo referam.

Heresiarchas multis nominibus appellant nostris, nempe magistros errorum, dogmatistas, seu dogmatizatores, & concilium Biterrense, cap. 16. vocat hereticos perfectos, ut mox dicam.

Vel adinuentum & confictum alios docuerunt, & magistri erroris effecti sunt. Et propterea grauius peccant Heresiarchas, quam alij heretici, ideoque etiam acrius puniri debent.

Sed illud hic in primis opportune quaeritur: utrum illi soli Heresiarchae dicendi sint, qui errores adinuerunt, seu confirmaverunt, an illi etiam qui inuentos & confictos ab alijs, alios docuerunt, & publice vel occulte predicauerunt? Et profecto illos, quae esse, & dicendos esse Heresiarchas putamus, qui errores ab alijs inuentos & excogitatos docent & predicant sine publice sine secreto. & hoc videtur esse expressa Emerici sententia hoc loco ibi: vel adinuentum & confictum alios docuerunt. & magistri erroris effecti sunt, hoc etiam non obscure colligitur

ex cap. Qui aliorum 2. q. 3. quo videtur hic Emericus, & ex his quae docet Albertinus tract. de agnos. assertio. q. 30. nu. 60. iam si solum illi dicendi essent Heresiarchae, qui errores seu hereses inueniunt & confingunt, equidem paucissimi, aut nulli nostris seculis essent heresiarchae: cum paucas aut nullas de nouo hereses inueniant, & confingant, sed veterum hereticorum dogmata excitent & sequantur ac doceant, paucis vel additis, vel detractis.

Veritas autem est huius questionis solutio & notitia ad intelligendas leges & statuta de Heresiarchis loquentia, ut sciatur quid nomine Heresiarcha non intelligi debeat.

B An autem idem Heresiarchae sine misericordia tradi debeat curiae seculari, etiam si conueriti velint, questio est satis controversa, quae supra par. 1. & par. 2. promisi me hoc loco explicaturum.

Primum quidem facobus Simancas de catho. insitit. tit. 47. nu. 54. & multis sequentibus, idem in enchyridio tit. 59. rationibus non vulgaribus contendit, heresiarchas, seu dogmatistas curiae seculari tradendos esse: quod ipsum audacter affirmat sanctus Joannes Roias tract. de heret. par. 2. assertio. 43. & docuit iam ante ipsos Repertorium inquisitorum verbos docere, cum quia leges pontificiae, quae hereticos penitentes recipiunt, non sunt ad eos trahendae, qui multis mortibus digni sunt: tum quia ita melius consuleretur saluti reipublicae, postremo, quoniam, quando lex de aliquo crimine simpliciter loquitur, seruanda non est, cum alia concurrunt delicta & circumstantiae grauiantes. leg. nunquam pluram, ff. de priuati delicti. leg. si adulterium cum incestu. leg. vim passum, ff. ad leg. Juliam de adul. perinde est, censendum de dogmatista, in quo plura concurrunt delicta, quam in heretico simpliciter, cum dogmatista errores conceptos doceat alios.

Hec sententia, spectata horum temporum condicione miserissima, quibus nihil non impium audent heretici, cum ad imum scelorum peruenerint, absque ulla errore meo iudicio obseruari posset, et fortassis me uideat, nullus Heresiarcha etiam si conuersionem non fecerit, non omitteret, euitaret ultimum supplicium: at quia Ecclesia benigna et clemens nullo adhuc Pœnitentia iure cauit, ut dogmatista curiae seculari tradatur, immo concilium Biterrense, cap. 16. si conueriti uoluerint, benigne recipiendos docet his verbis: Perfectos hereticos seu uelitos coram discretis aliquibus & fidelibus examinatis secreto, ipsos ad conuersionem prout poteritis inducentes, & conueriti uolentibus, vos exhibeatis fauorabiles, & benignos, cum per tales multum fuerit illuminatum negotium & promotum: ac ipsorum penitentias pro qualitate conuersionis, & meritum mitigetis, vel quantum uobis uisum fuerit, deferatis. hec ibi. Idem sancitum est in concilio Tarraconensi, relat. pag. 221. in hac uerba: Perfecti uero heretici si conueriti uoluerint, & dogmatizantes, absolutione praehabita, & abiuratione facta perpetuo carceri intrudantur, hactenus ibi. Perfectos autem hereticos eosdem esse cum dogmatistis abunde explere cui supra in hac parte super eodem concilio Tarraconensi.

Notanda est autem causa, quam tradit concilium Biterrense, cur dogmatista recipi debeant. Per tales

Concilij Biterrensis sententia de dogmatistis.

Quia autem

Heresiarcha

E

X.

ha.

reticorum

triar-

les enim, inquit, multum est negotium illumina-
tum & promotum. Idque ob varias causas. Pri-
mam, quia idem illi dogmatista si vere conuertan-
tur, & deceptis publicis, multos eorum facile conuertet.
Ad hoc, cum melius intelligant errores & fraudes
deceptorum, quas ipsi docuerunt, comodus vel seri-
bendo, vel eloquendo eas refutant. Postremo, quo-
niam dogmatista vere conuersi, & publice peniten-
tes sunt, veluti lupidu penitentia & humilitatis
speculum, in quod peccatores intuentes & conuer-
tuntur, & in officio continentur.

Hoc verbo tum precipue obseruandum esset cu
Heresiarcha magna auctoritatis, doctrinae, aut di-
gnitatis foret, & quae facile speratur sua auctoritate
multos conuersurus.

Præterea, si paulo diligentius inspiciamus serie
textus in cap. ad abolendam. de heret. exequare vi-
detur Pontifex, eos qui docent, & credunt hereses,
ibi: Aliter sentire, aut docere non metuit. Et po-
stea subditur clausula generalis. Nisi continuo post
deprehensionem erroris, ad fidei catholice unita-
tem sponte recurrere, & errorem suum ad arbi-
trium episcopi regionis illius publicè consen-
serint abiurare, & satisfactionem congruam exhi-
bere. Cui plane textui non potest commodè assigna-
ri responsio.

Et hanc sententiam de recipiendis Heresiarchis
seu dogmatistis apertissime proficitur Emericus
infra pa. 3. nu. 136. & nu. 137. & 188. ubi eum
qui prædicauit hereses admittit ad abiurationem.
Et Berengarium, quem constat fuisse Heresiarcham
ante aliquot secula conuerti uolentem, receptis fuis-
se ad gremium Ecclesie scimus. c. Ego Berengarius,
de consec. dist. 2. de quo dixi plura supra in hac. 2.
par. super q. 6.

Itē hac sententia de recipiendis Heresiarchis co-
uerti uolentibus, tunc maxime locū habere possit,
cum Heresiarcha sponte, non inquisit, nec nomina-
tim citari aut uocari accederent ad confitendū pec-
catum suum, & misericordiam implorandam: tunc
enim facilius eis parcendum crederem: cum mitius
semper agi debeat cum sponte uenientibus et confes-
sis, quam cum accusatis, & conuictis. glossa in c. de
hoc. de simonia.

Non obstant rationes in contrariū adductæ, qui-
bus vno verbo possumus satisfacere dicentes, in re-
bus magnis qualis est hæc, in qua hominis uita uerti-
tur, nihil esse facile statuendum, quod non sit iure
cautū: nullo autem iure pontificio sancitum est, dog-
matistas relinquēdos esse curiæ seculari, immo que
nos paulo antea commemorauimus cōtrariū docēt.

Item leges ciuiles, quibus huiusmodi homines ul-
timo supplicio affici iubentur. leg. quicūque. c. de he-
ret. leg. eum qui seruum. c. de apostatis. l. si. c. de lu-
dais. leg. 2. c. ne sacrum baptis. iteretur. nunc in hoc
crimine quod mere ecclesiasticum est, locū non ha-
bent: nam tunc demum illis utendum est, cum è so-
ro ecclesiastico fuerint pulsi bi seclerati.

Tametsi autem hæc ita se habeant in recipiendis
Heresiarchis prudētissimū esse debent inquisitores.
solēt enim maiori ex parte fictæ & fraudulētæ esse
horum conuersiones, quos postquam semel excoca-
uit Satan, & inanis gloriæ, quam potissimum huius

Prudētia ad-
hibenda in re-
cipiendis heresi-
archis.

A modi hominum genus affectat, stimulis agitatur:
ideo plerumq; resipiscere puro corde simulant, ut
incepto errore perseverent, & amplius decipiant.
Cui uero ad gremiū Ecclesie recepti fuerint, gra-
uissima penitentia sunt illis iniungēda, nec mitiga-
da, nisi post longum tempus, & post manifestissimam
uera penitentiam, conuersionis, & humilitatis si-
gna ut eleganter indicat præcitarū cōcilii Biter.

Illos autem Heresiarchas ego nullo pacto inci-
piendos: purarem, qui post longum tempus, frequen-
tesque admonitiones & cohortationes, uix conuerti
posse uidentur, & maxime inflati tempore, quo tra-
dendi sunt curiæ seculari: hos enim metus mortis
potius quam studium ueritatis ad perendam mi-
sericordiam uidetur inducere.

In quo illis omnino indulgendum censerem, qui
præceptis, conminationibus, pœnis, pœniis, pro-
missionibus iuratis, aut alijs similibus modis, con-
turbati, aliquem seu aliquos arctare seu cogere ad here-
sim contrabendam, uel contractam pertinaciter de-
fendendam. Hi enim grauissimè peccat ut docet Al-
bertinus de agnos. assert. q. 30. num. 60. & propte-
rea merito crederem hos omnino fore tradendos cu-
riæ seculari, & ultimo supplicio plectendos, leg-
eum qui. c. de apostatis, facit leg. 3. c. ne sanctum
baptis. iteretur.

Postremo id mihi maxime probatur, quod docuit
Simancas de erabo. in lit. ii. q. 7. nu. 68. & seq. illis
dogmatistis, qui regibus, principibus, regibus, aut fi-
lij's filiabusque regum hereses aut persuaserunt, aut
persuadere conati sunt, nullo modo parcendum esse:
quia cū crimine heresis maiestatis lese delictū con-
iunxerūt: & qui principes deprauare aut corrum-
perē tentat, in totam rempublicam machinatur,
cum uales futuri sint subditi, quales fuerint
magistratus.

Nec huic sententiæ obstat concilium Biterēse
proximè citatum, quoniam receptissimæ est Turispe-
ritorum & uetissima regulas licere in uerba propter
immanitatem facinorum leges transgredi, & cō-
muniū iuris regulis discedere. Innocentius in c. 1.
de consuet. quem ibidem sequitur Hosti. Archidia-
conus in c. qui bona. 17. q. 1. & ceteri longo ordine
relati per Tiraquellum trac. de pœnis temperata, aut
remitten. causa 49. num. 16. & 26.

Q V A E S T I O X L

De Hæreticis impenitentibus, peni-
tentibus, & relapsis.

S Y M M A R I V M.

- 1 Heretici pertinaces seu impenitentes qui sint.
- 2 Heretici penitentes.
- 3 Heretici relapsi proprie qui dicantur.
- 4 Lapsus in hæresim post abiurationem de uer-
benti consistit relapsus.
- 5 Et qui lapsus est in hæresim aliam ab abiura-
tasi generaliter omnem hæresim abiurauit.
- 6 Et qui cum abiurasset ut hereticus, postea her-
eticus fuit.

Quarta.